

Vis in het waterbeheer van Flevoland

‘een kwestie van gewenning’

Tekst: Ruurd Maasdam en Berthe Brouwer

Fotografie: Bram Bokkers, Paul van Hoof en Sportvisserij Nederland

Waterschap Zuiderzeeland is verantwoordelijk voor de waterkwaliteit van het oppervlaktewater in Flevoland. Hoewel de visstand een goede graadmeter vormt voor de waterkwaliteit had het waterschap weinig oog voor vis. Met de komst van de Europese Kaderrichtlijn Water is dat veranderd. Vanaf eind 2004 beseft het waterschap dat vis, visstandbeheer en waterbeheer belangrijke raakvlakken hebben. Reden voor het waterschap om een eigen ‘Visie op Vis’ uit te brengen.

Het in 2000 door een fusie ontstane Waterschap Zuiderzeeland heeft als werkgebied de polders Oostelijk- en Zuidelijk Flevoland en de Noord-oostpolder. In de eerste jaren van haar bestaan had het waterschap geen affiniteit met vis. In het eerste water-

beheerplan werd visserij weliswaar genoemd als ‘een belang dat geraakt wordt door het waterbeheer’, maar vis of vissen als begrip wordt nauwelijks genoemd, wel veel visie. Deze term komt in het plan 25 maal voor, terwijl vis zeven keer gebruikt wordt, waarvan twee keer in

Flevoland heeft prachtig viswater

de vorm vissterfte. Een visie op vis ontbrak duidelijk. Opvallend was wel dat sport- en beroepvisserij op eigen initiatief voor Zuidelijk en Oostelijk Flevoland een visserijbeheerplan voor de periode 2006-2010 hebben gemaakt.

Na de totstandkoming van Waterschap Zuiderzeeland is dit beheerplan in de kast terecht gekomen. Met de inwerkingtreding van de Kaderrichtlijn Water en de verantwoordelijkheid van Waterschap Zuiderzeeland voor de visstand (als onderdeel van de biologische kwaliteit) werd vis weer op de agenda geplaatst.

Vissen boven tafel

Eind 2004 is binnen het waterschap ambtelijk een start gemaakt met een verkenning van vragen en gewenste acties op het gebied van vis en visstandbeheer. In de vorm van een workshop is gediscussieerd over de relatie tussen vis en waterbeheer. Deze workshop met de symbolische naam 'Vissen boven tafel' bracht opzichters, beleidsmedewerkers, projectleiders, handhavers en afdelingshoofden bij elkaar. De relaties tussen vis

en waterbeheer bleken zeer divers te zijn. Onderwerpen als vissterfte, trifenylnitroverbindingen in paling, monitoring, visdoelstellingen, de inrichting van duurzame oevers, aanleg van vistrappen, de verhuur van visrechten en recreatief medegebruik kwamen uitgebreid aan de orde.

Met de workshop was de belangstelling voor vis aangewakkerd. De resultaten van de workshop zijn verwerkt in een startnotitie die aan het dagelijks bestuur is aangeboden. Om de belangstelling voor vis levend te houden, zijn in het daarop volgende jaar cursussen visherkenning en visvriendelijk beheer en onderhoud georganiseerd.

Samen vissen naar gegevens

Voor de Europese Kaderrichtlijn Water is vis een van de kwaliteitselementen voor een goede ecologische toestand. Visstandbemonstering is voor het waterschap een nieuwe tak van sport en vormt ook een nieuwe kostenpost. De kosten blijken tot dusver echter niet het grootste probleem, maar wel gebrek aan ervaring en

Visstandbemonstering is voor het waterschap een nieuwe tak van sport

Visie-op-vis

De Visie-op-vis is in 2006 opgesteld en bestuurlijk vastgesteld. Met deze visie wordt het volgende beoogd:

- het realiseren van ecologische KRW visdoelen;
- een verantwoord medegebruik van het water door de visserij, afgestemd op de ecologische doelen;
- samenwerking, participatie en overleg met belanghebbenden.

In de visie worden diverse thema's en aspecten op het gebied van vis en visstandbeheer onderscheiden. De thema's ecologie, visrecht en medegebruik zijn vooral inhoudelijk van aard terwijl thema's kennis & vaardigheden, samenwerking & communicatie meer procesmatig zijn. Aan de uitgangspunten en verschillende acties

zijn geen financiën gekoppeld en verder is er geen tijdspad uitgezet. Veel acties moeten worden meegenomen in het regulier beheer (maaien, baggeren, aanleggen oevers) en/of uitgevoerd met andere actoren. Eind 2008 gaat het waterschap de voortgang van de acties evalueren en zal zonodig bijstelling plaatsvinden.

kennis van vis. Al vanaf het eerste moment zijn daarom de sportvisorganisaties bij het visbeleid betrokken. Niet alleen Sportvisserij Nederland, maar ook de verschillende hengelsportfederaties en -verenigingen in het gebied. Om bestaande visgegevens samen te brengen is gezamenlijk een visatlas voor Flevoland opgesteld (www.visseninflevoland.nl). Door samen te werken aan de visatlas is participatie ontstaan. Dit is een belangrijk nevendoel van de Kaderrichtlijn Water.

Vangstregistratie (en daarmee de betrokkenheid van sport- en beroepsvisserij) bij de monitoring verdient daarbij meer aandacht. Niet alleen vraagt de Kaderrichtlijn Water om verspreidingsgegevens van vis, maar ook vanuit de Flora- en Faunawet dienen waterschappen inzicht te krijgen in de verspreiding van beschermde soorten. Zo is er behoefte aan verspreidingsgegevens van bijvoorbeeld de grote en kleine modderkruiper, bittervoorn en rivierdonderpad. Daarbij kan het waterschap niet alleen meer afgaan op inventarisaties die het zelf uitvoert. Hoe meer mensen bezig zijn met het inventariseren van die soorten, hoe meer er bekend wordt. Het waterschap realiseert zich wel dat het voor de Kaderrichtlijn Water niet alleen om de aan- of afwezigheid van soorten gaat, maar zeker ook om de visstand zelf. Hiervoor zijn de laatste jaren diverse visstandonderzoeken uitgevoerd. Het handboek visstandbemonstering van de STOWA is daarbij niet naar de letter gevolgd. Dit boek werkt wel harmoniserend, maar de methodes zijn (te) complex voor de kleinere wateren en de vraagstelling die er ligt.

Aanvullende vergunningsvoorwaarden

Tussen het waterschap Zuiderzeeland en de visserij bestaan ook privaatrechtelijke verhoudingen. Het waterschap verhuurt namelijk de visrechten aan sport- en beroepsvisserij. Dat de publiekrechtelijke taak, van goede waterkwaliteit en voldoende water, en de privaatrechtelijke taak elkaar in de weg kunnen zitten ondervond het waterschap vorig jaar aan den lijve. Om KRW-doelen op het gebied van vis te kunnen halen wilde het waterschap nadere voorwaarden aan de huurovereenkomst stellen.

Zo wil het waterschap onder andere in de overeenkomst opnemen dat de huurder deelneemt in de VBC, een visplan maakt en toestaat of meedoet aan onderzoek en

Flevoland kent een gezonde en gevarieerde visstand.

monitoring. Op grond van de geldende huurovereenkomst moet het waterschap voor maatregelen zoals het uitvoeren van visserijkundig onderzoek, toestemming vragen aan de huurder. Wat het waterschap betreft betreft een (tenen)kromme(nde) situatie.

Om niet in een automatische verlenging van 6 jaar van de oude overeenkomst te komen is vorig jaar door het waterschap een huurovereenkomst beëindigd. Hiertegen stelde de huurder een beroep in bij de Kamer voor de Binnenvisserij. Inmiddels heeft de Kamer besloten dat de overeenkomst niet wordt opgezegd, maar verlengd voor 18 maanden. Dat geeft de tijd om in overleg de gewenste nieuwe voorwaarden op te stellen.

Ook intern bij het waterschap blijken er tegenstellingen te zijn tussen de publiekrechtelijke en privaatrechtelijke uitgangspunten. Het waterschap hanteert bij de verhuur van eigendommen marktconforme tarieven en wilde dit ook bij de visrechten doorvoeren. Vanuit de vissers (en door een minderheid intern) werd beargumenteerd dat verhuur om niet, of voor het symbolische bedrag van 1 euro, de samenwerking ten goede zou komen. Uitkomst van de interne en externe discussie is dat het huidige prijspeil wordt gehandhaafd (met een jaarlijkse prijs-indexering. In de Visie-op-vis is aangegeven dat het waterschap een gelijkwaardig bedrag aan de opbrengst zal financieren in VBC-werkzaamheden en visprojecten. Door de sportvisserij wordt dit echter gezien als een sigaar uit eigen doos. Bovenstaande voorbeelden illustreren dat er nieuwe situaties optreden waarin een ieder zijn rol en positie nog moet vinden.

Samen aan tafel is wennen

In 2006 is de VBC voor het werkgebied van Zuiderzeeland opgericht. Waterschap Zuiderzeeland en alle visrechthebbers (zowel sport- als beroepsvisserij) hebben een convenant getekend. In de voorbereidingen zijn ook gemeenten en terreinbeheerders betrokken bij de opzet. Zij hebben evenwel besloten niet deel te nemen in de VBC. Wat ons betreft een gemiste kans. Concrete zaken als afsluiting van vissteigers in natuurterreinen en gemeentelijke wateren maar ook visserijkundig onderzoek in natuurterreinen als de Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen verlangen betrokkenheid van direct betrokken instanties. De VBC heeft nu geen rechtstreekse aanspreekpunten. Reden om de komende jaren gemeenten en natuurorganisaties alsnog bij het visstandbeheer te betrekken.

Met de Visie-op-vis heeft het waterschap aangegeven de vis een prominentere plaats in haar beheer te willen geven. Dat is wel een kwestie van gewenning. Het gebrek aan kennis en aandacht vanuit het waterschap in het verleden is niet plotsklaps overwonnen en omgezet in een vertrouwen in de toekomst bij de andere partijen. Het zal nog wel even duren voor alle partijen aan de nieuwe rolverdeling zijn gewend, maar er is een goede start gemaakt. **V**

Ook bijzondere soorten als het biermpje worden in Flevoland aangetroffen

Viswedstrijden informatiebron

Het formuleren van doelstellingen voor de Kaderrichtlijn water is uitermate complex. Bovendien zijn MEP/GEP's en EQR-score aan buitenstaander niet uit te leggen. Soms kan het eenvoudiger. Bekend is dat er langs de Hoge en Lage Vaart in Flevoland per jaar ongeveer 250 viswedstrijden worden georganiseerd, waar tussen de 8000 en 9000 vissers aan deelnemen. Zonder elke vis boven water te halen moet de conclusie toch zijn dat het goed zit met de visstand in die wateren. Dan is het een bonus als tijdens die viswedstrijden de vangsten geregistreerd worden zodat over de jaren ook de ontwikkeling in bepaalde vissoorten bekeken kan worden.

Over de auteurs

Ruurd Maasdam is teamleider watersysteem informatie bij Waterschap Zuiderzeeland. Dit team is verantwoordelijk voor het verzamelen, beheren en rapporteren van watersysteem informatie voor de organisatie. Vismonitoring voor Kaderrichtlijn Water en Flora- en faunawet zijn nieuwe onderdelen daarin.

Berthe Brouwer is teamleider bureau watersystemen bij Waterschap Zuiderzeeland. In dit team zitten diverse disciplines die zich bezig houden met planvoorbereiding van uitvoeringsprojecten, het ontwikkelen van beleidsstukken en de vertaling daarvan naar het operationele niveau.

